Επιμέλεια: Μαρία Παναγιώτου - maria.panayiotou@philelefheros.com

Οι τομές του Κ. Χατζή στον «Αγαμέμνονα»

Ο Γιώργος Παπαπαύλου γίνεται Αγαμέμνονας, Κλυταιμνήστρα, Ιφιγένεια

Της Νόνας Μολέσκη

Πόσες φορές μας έχουν πει αυτή την ιστορία; Πόσες φορές ακόμα θα την ακούσουμε; Πόσοι την άκουσαν πριν από μας, πόσοι θα την ακούσουν, όταν τα δικά μας ίχνη θα έχουν χαθεί; Οι τρεις τραγικοί ποιητές έπαιρναν τον λόγο ο ένας από τον άλλο, αλλάζοντας ύφος και προσεγγίσεις, συνδυάζοντας καταδίκη και συμπόνια προς τις μορφές του αρχέτυπου μύθου. Οι ακόλουθοί τους συγγραφείς προσπαθούν, αιώνες τώρα, να πάρουν θέση απέναντι στα γεγονότα του μύθου, να στήσουν διάλογο μεταξύ της δικής τους εποχής κι εκείνης των θεών και των ηρώων. Οι σκηνοθέτες όλων των εθνικοτήτων δίνουν εκδοχές των χαρακτήρων βάσει δικών τους ιδεολογικών και ηθικών πιστεύω και δημιουργούν τη θεατρική φόρμα σύμφωνα με την αισθητική που πρεσβεύουν. Και πώς συμβαίνει εμείς, μικροί κόκκοι μέσα στα εκατομμύρια (ή δισ.; ...) παραληπτών, ακροατών και θεατών της ιστορίας, να μην την χορταίνουμε; Αυτό το ενεργητικό πεδίο μεταξύ των μορφών του Αγαμέμνονα, της Κλυταιμνήστρας, της Ηλέκτρας, του Ορέστη, μπαίνει σε λειτουργία ξανά και ξανά ακόμα και με μια απλή αφήγηση της ιστορίας τους.

Με τη Λήδα Πρωτοψάλτη μας συνδέουν οι αναμνήσεις για τις πιο δυνατές τραγικές και κωμικές θεατρικές εμπειρίες



Συνειδητά μιλώ για την «ιστορία» και όχι για μια από τις τραγωδίες ή τον τραγικό κύκλο του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη. Στηρίζομαι και στην παράσταση «Αγαμέμνονας» του Κωνσταντίνου Χατζή, όπου ο σκηνοθέτης συρράβει, τολμηρά και απενοχοποιημένα, κείμενα από τον «Αγαμέμνονα» του Αισχύλου και την «Ιφιγένεια εν Αυλίδι» του Ευριπίδη. Το σε τι διαφέρουν το ύφος, η γλώσσα, η ποιητική, η κοσμοθεωρία, η στάση απέναντι στο μυθικό υλικό των δύο τραγικών ποιητών είναι γνωστό και χιλιοειπωμένο, αλλά τον σκηνοθέτη τον ενδιαφέρει το «μέρος» όπου τα δύο σύμπαντα συμπίπτουν, συνυπάρχουν, αλληλοκαλύπτονται, με άλλα λόγια συμμετέχουν στην αιώνια ροή της αφήγησης αυτής της μυθιστορίας. Κάνοντας αυτή την κάθετη τομή, ξεχωρίζοντας τα όσα μπορούν να συνυπάρξουν σε μια παράσταση από τα κείμενα των δύο τραγικών, ο Κωνσταντίνος Χατζής προβαίνει σε μια άλλη τομή, οριζόντια, και διαχωρίζει μεταξύ των τριών φωνών τις τρεις λειτουργίες ενός αρχαίου δράματος. Δημιουργεί ένα οπτικό τρίγωνο τοποθετώντας τους συντελεστές στις κορυφές του. Δίνει την αφήγηση στη Λήδα Πρωτοψάλτη δημιουργώντας ένα ακίνητο σημείο, ένα αναλόγιο, στο οποίο η φωνή της ηθοποιού κρατά τη διαχρονική σταθερότητα και η μορφή της δηλώνει την ικανότητα να ανακαλέσει τη δύναμη του μύθου. Στην απέναντι έδρα βρίσκεται ο ηθοποιός ο οποίος δίνει λόγο στα πρόσωπα της ιστορίας, ο οποίος μιλώντας εκ μέρους των ηρώων εκφράζει την αλήθεια του καθενός με όση κίνηση του επιτρέπει η φόρμα της παράστασης και με λόγια επιβλητικά, αγωνιώδη, παρακλητικά, επιθετικά, θριαμβευτικά. Ο Γιώργος Παπαπαύλου γίνεται Αγαμέμνονας, Κλυταιμνήστρα, Ιφιγένεια, αναλαμβάνοντας τον παλμό της τραγικής δράσης. Στην κορυφή του τριγώνου και στο οπτικό βάθος του σκηνικού χώρου τοποθετείται ο βιολιστής Διονύσης Βερβιτσιώτης, που με τη μουσική του συνδημιουργού της παράστασης Γιώργου Κουμεντάκη εκφράζει την τραγική απορία για την αυτοκαταστροφική φύση του ανθρώπου στην οποία οι ήρωες αυτών και τόσων άλλων επαναλαμβανόμενων τραγωδιών έχουν δώσει τον τίτλο της μοίρας. Κάποτε συντονισμένη με τη ροή της αφήγησης, κάποτε λαμβάνοντας μέρος στον διαλογικό αγώνα με κάποιους από τους ήρωες, η μουσική, η τρίτη φωνή της παράστασης, παίρνει τη σημασία που της αναλογεί σε μια παράσταση αρχαίας τραγωδίας.

Δεν έχω παρά να εκφράσω ευγνωμοσύνη στους διοργανωτές του πολιτιστικού φεστιβάλ του πανεπιστημίου Κύπρου για άλλη μια συνάντηση με τη Λήδα Πρωτοψάλτη, μια πρωταγωνίστρια με την οποία μας συνδέουν οι αναμνήσεις για τις πιο δυνατές τραγικές και κωμικές θεατρικές εμπειρίες.

ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ